

- K. 't Scip (schip) Maria dat ('t) ontseyt is.
 L. 't Scip Madona della Vigne kreegh een scodt
 onder waeter liep naer den wal ende quam
 op het droge Maer zeccha te sincke.
 Gescidt den 14 Mardt
 A°. 1653.

Op het monument in den linkerhoek van het schilderij staat: „Bataglia secuita tra levaseli olandese e inglesi je di 14 Marzo 1653 (Acionti Livorno).

De vergelijking tusschen beide teksten toont aan, dat de copiïst enkele aanvullingen wenschelijk achtte. Een sprekend voorbeeld hiervan ziet men bij B. De tijdgenooten konden niet in twijfel zijn van welken Tromp hier sprake was. Zelfs de Italianen wisten dat men hier te doen had met den jongere, of, zooals het in het Translaet heet, „den soone van den Generalissimo ofte Opper-Generael”. De copiïst echter onderscheidde hem met de toevoeging: „Capitein Cornelis”. In zij n tijd was dat noodig want Maerten Harpertszoon was immers weinige maanden na den slag bij Livorno, in Augustus 1653 bij Ter Heyde gesneuveld. Bij F. heeft hij den naam van het engelsche schip, de „Pelgerum” (Pilgrim) blijkbaar niet kunnen lezen en daarom spreekt hij maar van: het schip. Verklaarbaar ook, dat hij met de letters E en F in de war is geraakt, want inderdaad gelijk op het origineel de kapitale F frappant op een groote E. Zoo heeft hij de beide letters omgewisseld, met het gevolg dat de verwijzing niet meer klopt. Na de letter K heeft deze onhandige imitator het werk gestaakt, zoodat hetgeen onder L op het origineel voorkomt, benevens de laatste regels met de dateering ontbreken.

Twee woordjes (onder L) hebben ons veel moeite gegeven. Toen het echter gebleken was dat de „Madona della Vigne” volgens Italiaansche bron op een ondiepte met den naam Marzeccho was geloopen, werd ook dit duidelijk. Het eenige wat niet te verklaren schijnt is de naam van Saenen, want van dien naam komt geen kapitein in Van Galen's eskader voor; en evenmin hebben we de bij-

zonderheden onder D ergens beschreven gevonden.

De incomplete tekst op het museumstuk, in handschrift en spelling van kennelijk jongeren tijd, is gemakkelijk te lezen; de volledige op het origineel, hoewel met vaste hand neergezet in fraai 17e-eeuwsch schrift, heeft door den tijd geleden; maar hier ter plaatse, op het doek van Lingelbach, is het geheele perkament, — precies als op het complementaire stuk van Reinier Nooms — op zichzelf reeds een kunstwerkje, als een klein stilleven.

De toeschouwer ziet zich geplaatst in de stad Livorno met het uitzicht over de binnehaven, — met de zoogenaamde Moelie, den golfbrekenden dam, en de vuurbaak, — naar de wijde zee waar de slag woedt. Het is duidelijk dat de schilder alle episodes bijeen heeft gebracht alsof zij gelijktijdig gebeurden, en óók, dat men op dezen uitkijk het eskader van Badiley niet zoo nabij heeft kunnen zien. Evenwel is onze schilder volstrekt niet zoo ver van de werkelijkheid afgeweken als wel eens is aangenomen*). In het reeds meer dan eens aangehaalde „Translaet”, een officieel rapport onmiddellijk na den slag te Livorno opgemaakt, wordt het gevecht aangeduid als „gherepresenteert als op een Theater ofte Tonneel, in een redelycke distantie van dese stadt. Soo dat alle de Huysen die eenige eminentie ofte uytstekende Plaetsen hebben om in Zee te sien, met alle goede ghelegenheyt daar van aensienders zijn geweest: Ende alle de successen hebben kunnen sien, die hebben kunnen voorvallen in soodanighen slach....”

Vondel had geen andere voorstelling van het geval. Het klinkt als een beschrijving bij Lingelbach's schilderij, wanneer men leest in den „Scheepskroon, behaelt in den

*) Aldus door den Heer P. Haverkorn van Rijsewijk in zijn belangrijke studie „Willem van de Velde de Oude ter zee en te land,” waar hij (Oud-Holland 1899, blz. 36) een vergelijking maakt tusschen de verschillende schilderijen van den slag.